

здійснення допомоги біженцям, серед них є одна українська діаспорна організація – Злучений Україно-Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК), тому саме ця організація стала найбільш авторитетною серед українців [6, с.ІІІ].

Підбиваючи підсумки, ми можемо стверджувати, що діаспора, зокрема і українська, є своєрідною активною спільнотою, яка ідентифікує себе як згуртована громада із нерозривними зв'язками із етнічною батьківщиною. Ми довели, що діаспора є вагомим елементом у збереженні культурних надбань, є вагомим елементом на політичній арені та є повноправним суб'єктом політичного процесу. Діаспора впливає на міжнародні справи в різний спосіб, пасивно або активно, конструктивно або деструктивно, тобто діаспора як незалежний актор має вплив на зовнішню політику батьківщини. Діаспора також частково впливає на міграційні процеси та проблеми біженців. Більше того, перебуваючи в статусі національної меншини діаспора служить в ролі політичного «провідника» у разі конфлікту чи інтервенції. Тому, теоретично, діаспора є важливим елементом відносин між внутрішньою та міжнародною політиками.

Джерела та література:

1. Большая Советская Энциклопедия / Гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. — М.: Сов. Энциклопедия, 1973. – Т. 4. – 657 с.; 2. Історія української еміграції / ред. Б.Д.Лановик. – К.: Вища Школа, 1997. – 520 с.; 3. Конференція ширшої ради Комітету Українців Канади 3 і 4 грудня 1947р., Виніпег, Ман, 1947; 4. Липа Ю. Призначення України / Юрій Липа. – Львів: Просвіта, 1992. – 270 с.; 5. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині, Австрії, по другій світовій війні / Володимир Маруняк. – Мюнхен, 1985. – 419 с.; 6. Праця Європейського представництва Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету за 1949 р. – Мюнхен, 1949. – 50 с.; 7. Преображенская Н.М. Философские аспекты миграционных процессов / Н.М. Преображенская // Вестник Московского универ-

ситета. – Серия 7. Философия. – 2004. – № 6. – С. 76–90; 8. Cohen R. Global diasporas. An introduction / Robin Cohen. - University of Warwick, Routledge, 2001. – 228 p.; 9. Dyczok M. The Grand Alliance and Ukrainian Refugees / Marta Dyczok. – New York: St. Martin's Press, in association with St. Antony's College, Oxford, 2000. – 295 p.; 10. Luciuk L. A Troubled Venture: Ukrainian Canadian Refugee Relief Efforts 1945–51 / L. Luciuk // Isajiw W. W. The Refugee Experience: Ukrainian Displaced Persons after World War II. – Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – 517 p.; 11. Panchuk B. 'Memoirs' / B. Panchuk // Isajiw W. W. The Refugee Experience: Ukrainian Displaced Persons after World War II. – Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – 517 p.; 12. Satzewich V. The Ukrainian diaspora / Vic Satzewich. – London, New York : Routledge, 2002. – 271 p.; 13. Second ukrainian-canadian congress. – Toronto, Ontario, June 4, 5, 6, 1946 p.; 14. Shain Y. Diasporas and International Relations Theory / Y.Shain, A.Barth // International Organization. – 2003. – Vol. 57. – № 3. – P. 449–479.

Yevheniy Ocheretyanyy

Political Aspects of Ukrainian Diaspora Activities (in the context of solving the postwar problem of refugees and displaced persons)

This article is based on new theoretical developments in the field of Diaspora studies and deals with participation of the Ukrainian Diaspora in the post-war international political process. This research has been conducted on an example of post-war problem of Ukrainian refugees and displaced persons, which by its scale was unique in history. We argue that this event gained impetus to active political activities of Diaspora. The article also focuses attention on the ways and methods of Diaspora political activities, (Diaspora organizations as well) in the domestic policy of host countries (including the USA and Canada) and in the international political arena.

Key words: Diaspora, migration, lobby, UUARC, Ukrainian refugees, displaced persons.

© Наталія Роїк

(м. Івано-Франківськ)

УКРАЇНСЬКО – ПОЛЬСЬКИЙ КОРДОН: КУЛЬТУРНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМКИ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Висвітлено культурний та соціальний аспект українсько-польського транскордонного співробітництва, його значення в єврорегіональній співпраці прикордонних територій України і Польщі, особливо в контексті європейської інтеграції та розширення ЄС на схід. Розглянуто спрямованість транскордонного співробітництва на оглиблення соціальних, культурних, міжнаціональних відносин між громадами, місцевими органами влади України та Польщі. Представлено спільність інтересів та реальні напрямки українсько-польської співпраці через кордон. Проаналізовано фактори повноцінного функціонування кордону: рух населення, візова політика ЄС, які впливають на українсько-польську прикордонну співпрацю.

Ключові слова: єврорегіон, прикордонне співробітництво, культурні та соціальні взаємини, євроінтеграційні процеси.

Один із батьків європейської інтеграції Жан Моне наприкінці свого життя наголошував, що, якби йому дали можливість розпочати цей процес заново, він започаткував би його з соціокультурної складової єднання європейських народів. Тим самим, на його думку, було б розчищене «поле» для побудови спільного дому – єдиної Європи – на основі ментальної єдності її народів [1]. Аналізуючи пройдений у II пол. XX ст. шлях розвитку європейських країн, можна стверджувати: соціокультурний чинник, діалог європейських культур став дійсно вагомою компонентою у справі розбудови

сучасного Європейського Союзу. Невід'ємною частиною регіональної політики Європи ХХ і ХХІ століть стає принцип «Європа регіонів». Кордони національних держав, які були утворені в ХІХ і ХХ століттях, в багатьох випадках проходили через історичні території народів, розділяючи їх на частини. Етнічні кордони почали не співпадати з політичними. Регіоналізм став тією ідеологією, яка була покликана знівелювати розмежувальну функцію кордону через розвиток регіонів.

Метою статті є дослідження впливу соціально-культурних напрямків та особливостей українсько-польського співробітництва на пожвавлення транскордонних відносин в гуманітарній сфері, зокрема, в контексті євроінтеграції.

Транскордонному співробітництву та взаємовідносинам прикордонних територій особливу увагу приділили українські вчені: Є.Кіш, М.Лендъел, П. Беленький, М. Долішний, П.Луцишин, Н.Луцишин, Н.Мікула, І.Студенніков та ін. Проте, незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, у їх працях, публікаціях менше уваги приділено ініціативам гуманітарного характеру та соціокультурній складовій транскордонного співробітництва як механізму єднання європейських народів.

Прикордонні території в історії Європи були тереном проживання представників різних етнічних груп, релігій та культур. Розвитку прикордонної співпраці сприяв ряд факторів: периферійність розташування, поступове формування регіональних особливостей Західної Європи, подібність економічних проблем по обох сторонах кордону. Поряд з цими чинниками був присутній і інший, не менш важливий, – відсутність гострих культурних відмінностей, історично сформована етнічна, культурна близькість.

Виявилось, що культурна особливість прикордонних територій Європи може сприяти розвитку регіонів, адже є основою масового туризму. Сусідні прикордонні території, не дивлячись на периферійність і певні економічні проблеми, можуть бути цікавими через виробу ремісників, кухню, музичне мистецтво, унікальність архітектури тощо [19, с.173].

Українсько-польські стосунки в прикордонній зоні впродовж багатьох століть носили такий же характер. На практичному рівні до особливостей прикордонних регіонів України і Польщі додалися також історичні нашарування, пов'язані з різним, часто спірним, баченням деяких подій спільного минулого.

Історичні «рани» стали причиною формування в свідомості українців і поляків різних стереотипів, які швидко не минають. Тим більше, якщо вони підіграються зацікавленими сторонами. Спільний соціально-культурний бар'єр, який складається із стереотипів і упереджень, утруднює прикордонну співпрацю [24, с.166]. В цьому випадку, важливим є приклад польсько-німецького кордону. Досвід національного єднання, напрацьований тут, став основою для налагодження співпраці прикордонних територій

у різних сферах. Протягом тривалого повоєнного періоду німецько-польські стосунки були не кращими, ніж українсько-польські, але сьогодні їх вважають найкращими протягом всієї спільної історії [9].

Налагодженню стосунків сприяло регіональне співробітництво у формі євро регіонів. На початковому етапі транскордонної співпраці на польсько-німецькому кордоні молода польська еліта до подібної форми міжрегіональних взаємин відносилась з підозрою. Вони трактували таку співпрацю як «*grę o wupiku zegowum*» - партнер або партнери можуть отримати користь тільки за кошти інших учасників [19, с. 179].

Варто зауважити, що представники німецької місцевої влади знали краще засади і механізми діяльності ЄС, а також користь, яку може принести обом сторонам розвиток прикордонної співпраці. В такій ситуації опинилася і українська сторона в 90-х роках ХХ ст., при зародженні українсько-польського транскордонного співробітництва.

Важливість регіонального співробітництва в системі міжнародної інтеграції додає нового змісту прикордонним культурним, міжособистісним, міжнаціональним взаєминам.

Суспільна сфера транскордонної співпраці відноситься до тих сфер, які найбільш динамічно розвиваються. Вона залежить від прозорості, відкритості чи, навпаки, щільності кордону.

Структурно-просторові зміни на українсько-польському кордоні, які виникли внаслідок утворення незалежних держав, а потім і євро регіонів сприяли зростанню міжлюдських контактів, відновленню родинних зв'язків, зміцненню добросусідських відносин між містами, місцевим органами влади, обмінами учнівської і студентської молоді тощо.

Кордон, який є фактичним бар'єром, сприяв виникненню шляхів для розв'язання спільних проблем, подолання периферійності – шанс, який появився в результаті сусідства [18, с.622].

Знівелювати бар'єрність кордону, гармонізувати міжетнічні відносини повинні ініціативи гуманітарного характеру. Значну роль в цьому відіграли товариства національних меншин, активність яких стала чинником формування і зміцнення прикордонних контактів, недопущення національних конфліктів. Зокрема, в Івано-Франківській області помітною є діяльність Польської громадсько-католицької спільноти ім. Ф.Карпінського (1998), Товариство польської культури «Приязнь» (1997), районних товариств польської культури. Крім того, в Івано-Франківську є школа з польською мовою навчання, римо-католицький костел, іноземна бібліотека. Ними проводяться акції на пропагування міжнаціонального порозуміння. Зокрема, 8 липня в Івано-Франківську презентовано створений польським товариством культури «Приязнь», обласною організацією «Поклик нації», обласною організацією УНП комітет «Разом в Європу». За словами засновників: «Польща є основним стратегічним партнером України на шляху її просування до Європи і нікому не вдасться

зіпсувати добросусідські відносини між українцями і поляками» [8].

Варто звернути увагу і на досвід діяльності українських товариств Польщі. Зокрема, в Перемишлі активно працюють Організація українців в Польщі (1990), Товариство українських лікарів, Товариство українських науковців, Організація української молоді [16, с.157].

Окреме місце в двосторонній прикордонній співпраці належить мистецьким акціям. Культурні заходи демонструють рівень місцевого розвитку. Європейські структури неодноразово висловлювали зацікавленість у посиленні участі регіональних і місцевих влад у співпраці в галузі культури. Зацікавленість європейських інтеграційних структур у розвитку транскордонного культурного співробітництва підтверджують сучасні ініціативи Європейської комісії. У Рекомендації міністрів Ради Європи (2000) зазначено, що метою транскордонного співробітництва в галузі культури є об'єднання людей і забезпечення того, щоб населення з обох боків кордону одержувало однакову користь від цього [10].

Активно ведеться співробітництво регіонів з обміну театральними колективами, експозиціями музеїв, бібліотек. Майже всі львівські театри уклали угоди з польськими колегами про творче співробітництво. Традиційним є проведення днів Кракова у Львові і дня Львова в Кракові [14].

Крім офіційного співробітництва найбільших бібліотек України і Польщі, триває активна співпраця бібліотекознавчих академічних центрів. Окремі дослідники здійснюють численні наукові і документальні роботи в Україні. В 2001 – 2005 роках університети в Катовіцах і Любліні організували ряд конференцій під девізом «загальної культурної спадщини і досягнення згоди за допомогою книги, без будь-яких кордонів» [6, с.8].

Динаміки у співпраці між прикордонними територіями додають заходи, спрямовані на розвиток міжкультурних взаємин у рамках євро регіонів. Адже, міцним фундаментом, який будує транскордонні зв'язки є культура. Зокрема, в рамках Карпатського євро регіону поживляється також співробітництво публічних бібліотек і інших культурних установ.

Значного розвитку транскордонної співпраці досягли ті країни, які вмiло використали фонди Програми транскордонної співпраці Польща-Україна – Білорусь 2007 – 2013 [15], Програми Добросусідства Польща – Білорусь – Україна INTERREG III A/TACIS CBC 2004 – 2006 [21], Фонди малих проектів PHARE, основним пріоритетом останніх є суспільна сфера (культурні, спортивні, наукові досягнення), Програма прикордонної співпраці PHARE [22].

Проаналізувавши підсумки реалізації Фондів малих проектів у рамках Програми PHARE, бачимо, що малобюджетні проекти сприяють утворенню тривалих культурних, і що найважливіше, звичайних товариських контактів. Зустрічі мешканців євро регіону

«Буг» і «Карпати» під час культурних заходів, обмінів молоді, під час конференцій і наукових семінарів, пісенних фестивалів чи спортивних заходів, як і вивчення мови сусіда, долає культурні і історичні бар'єри, формує спільну відповідальність за творення сучасності [15; 20].

Найбільш актуальним на даний час проектом, який працює в межах Карпатського євро регіону є «Polonia – Ukraina Transcarpathia – nowe otwarte», який фінансується спільно Європейським фондом регіонального розвитку в рамках Програми Добросусідства Польща - Білорусь-Україна INTER-REG III A/TACIS CBC [23].

Цікавою є концепція створення мережі транскордонних тематичних шляхів у Карпатському євро регіоні, наприклад, т.зв. «Карпатський культурний шлях», який включав би «шлях дерев'яної архітектури», «шлях релігійний», «етнографічний шлях», «шлях військових поховань» та інші [17, с.191].

З метою розвитку еко туризму розроблено новий туристичний маршрут «Карпатський Євро регіон», який проходить всіма країнами, враховуючи багатоетнічний та багатоконфесійний склад Карпатського євро регіону [3]. Маршрут – універсальний, складається з маршрутів і стежок різної протяжності і складності, передбачає інтеграцію в міжнародну мережу і спрямований до кордонів області з метою об'єднання в майбутньому з маршрутами сусідніх країн. Проект також покликаний сприяти ландшафтному підходу до сталого управління лісовими ресурсами та охорони природи, що є важливою передумовою успішного розвитку еко туризму [7].

У рамках Карпатського євро регіону укладено десятки двосторонніх угод про співпрацю в гуманітарній сфері. Зокрема, реалізовано такі проекти, як «Асоціація музеїв та картинних галерей Карпатського євро регіону», який передбачав посилення уваги органів влади та громадськості до збереження пам'яток історії і культури, залучення ресурсів для розвитку музейних установ та проведення робіт по збереженню пам'яток культури, розвитку туризму. Регіони – члени Карпатського євро регіону взяли участь в реалізації проекту «Зелені Карпати», який передбачав співробітництво в туристично-рекреаційній сфері. До прикладу, проект «Міста Карпатського євро регіону – разом за розвиток туризму» був спрямований на поживлення співробітництва між містами євро регіону в галузі муніципального туризму.

Польсько-українська прикордонна територія має багату матеріальну та духовну культурну спадщину. Численні пам'ятки, включаючи об'єкти всесвітнього значення, та багатство форм нематеріальної культури створюють умови не лише для розвитку туризму, але й для покращення добробуту місцевого населення. Багатою є і культурна інфраструктура (театри, кінотеатри, бібліотеки, місцеві культурні центри) [22], проте і вона потребує фінансування.

Полегшити транскордонну діяльність в охороні

культурних пам'яток Західної України може проект пов'язаний зі збереженням дерев'яної церковної архітектури. Міністри культури України та Польщі спільною заявою звернулися до міжнародної організації ЮНЕСКО включити до списку всесвітньої спадщини 16 дерев'яних церков XVI – XIX століть. Із українського боку 4 сакральні пам'ятки є у Львівській області і по 2 в Івано-Франківській та Закарпатській областях. Обирали по обидва боки кордону із 44 дерев'яних церков бойківського, гуцульського, галицького, лемківського типів. Із восьми храмів у найкращому стані нині перебуває церква Святого Духа (1598 рік) в Рогатині Івано-Франківської області, яку прикрашає унікальний бароковий іконостас XVII століття [12]. Не дивлячись на те, що дерев'яна церква у Нижньому Вербіжі, що поблизу Коломиї на Івано-Франківщині, оббита бляхою, її інтер'єр знищений, немає документації на храм, але ця гуцульська п'ятиверха пам'ятка початку XIX століття має всі шанси поповнити список ЮНЕСКО, бо вражає неймовірною архітектурою, унікальним розташуванням. Затвердження переліку церков від України відбулося у Львові під час робочої наради з питань підготовки спільної транскордонної номінації «Дерев'яні церкви українських і польських Карпат» до внесення в список Світової культурної спадщини ЮНЕСКО [2].

На теренах Польщі усі 8 храмів або ж реставровані, або ж у процесі роботи [13].

На підтримку культурної співпраці направлений проект «Створення мультимедійного музею культурної спадщини Карпатського єврорегіону», першим результатом якого стало налагодження співпраці між Національним музеєм Перемишлянщини (Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej) й Львівським музеєм етнографії та художнього ремесла, також проведення спільних наукових сесій і відповідних спільних виставок [25]. Подібні культурні заходи демонструють рівень місцевого і регіонального розвитку.

Очевидно, в майбутньому, увага звертатиметься особливо на проекти спрямовані:

- на розвиток історико-культурного туризму в прикордонних регіонах України, шляхом вивчення і презентації потенціалу використання сільських фольклорних традицій;
- на підвищення привабливості прикордонних територій, шляхом розвитку українсько-польського народного ремісництва.

Очевидним є те, що культура в Європі розглядається не як «подія», а як постійний і важливий чинник соціально-економічного життя суспільства, відповідним чином міняється і розуміння культурної політики [5]. Слід врахувати ряд чинників, які стримують розвиток українсько-польського прикордонного співробітництва, зокрема, в гуманітарній сфері.

По-перше, вступ Польщі до Шенгенської зони актуалізував проблему вільного перетину кордону, став викликом для подальших партнерських відносин між містами, громадами тощо.

Проаналізувавши систему Шенгену, бачимо, що у своїй суті вона не до кінця узгоджується з «ідеєю рівноправності», яка ввійшла в життя ще в XIX ст. В епоху просвітництва, промислового перевороту та революцій (XVIII ст., XIX ст. і до Першої світової війни) дозволено було людині вільно подорожувати (пересуватися) Європою, світом (прикладом є еміграція до США). В той час, коли в Європі XX століття, в епоху демократії та відсутності аристократії (поняття стає формальним), виникає проблема вільного перетину кордону. Очевидно, ми є свідками народження «постновітньої імперії» - ЄС. Ідеологічним критерієм належності до неї стає – культурна особливість.

Великих зусиль для мінімізації негативного впливу введення віз зробило МЗС України, центральні органи державної влади в період узгодження і впровадження малого прикордонного руху.

Поряд з цим, польська сторона працює над виробленням міграційної та візової політики, яка б сприяла розширенню співпраці та була корисною як Польщі, так і Європейському Союзові [26].

На зустрічі Прем'єр-міністра М.Азарова з членом європейської комісії з питань розширення Європейської політики сусідства Ш.Фоле (квітень 2010 року) дійшли згоди, що візовий режим між Євросоюзом і Україною має бути лібералізований [4].

По-друге, активізація культурно-туристичного міжрегіонального співробітництва можлива за умови забезпечення доступу до галузевих програм та нових фінансових інструментів. Зауважимо, що Україна єдина держава з членів Карпатського єврорегіону, яка не є членом Європейського Союзу. А, отже, не може в повній мірі скористатися з фінансової допомоги, зокрема, програми INTERREG, яка надає основну допомогу країнам ЄС для розвитку регіонів.

Участь у європейських проектах, спрямованих на соціальний, культурний розвиток територій, стає важливим практичним кроком на шляху до Європи. Водночас, дозволить зменшити втрати від запровадження візового режиму, приєднання країн-членів Карпатського єврорегіону до ЄС.

По-третє, недосконала та неузгоджена правова основа прикордонних взаємин України і ЄС приносить збитки і втрати для України, яка не може скористатися фінансовими ресурсами PHARE CBC (Центрально-Східна Європа), TACIS CBC (прикордонні регіони країн СНД), PHARE CREDO (східні кордони ЄС та СНД). На допомогу приходять інші програми. Зокрема, в 2003 році американським інститутом «Схід-Захід» (IEW) і фондом Рокфеллера на реалізацію програм в межах Карпатського єврорегіону виділено близько 1 млн. євро [11].

Висновки. Не дивлячись на величезний рівень та потенціал культурної, етнографічної, цивілізаційної привабливості українського прикордоння, транскордонні відносини в гуманітарній сфері ще не приносять значних результатів. Не відчують бюджети органів місцевого самоврядування ваго-

мого фінансового поповнення, віддаляючи цим самим стрімкий розвиток областей. Низка ініціатив гуманітарного характеру покликана гармонізувати відносини між прикордонними територіями, знівелювати бар'єрність кордону. «Шрами історії», як свого часу назвали кордони творці політики регіоналізму, дякуючи суспільним та культурним заходам мають шанс стати мостами порозуміння і покращення рівня життя людей.

Джерела та література:

1. Афонін Е. Об'єднана Європа: соціокультурні кордони [Електронний ресурс] / Е. Афонін, А. Мартинов. – Режим доступу: <http://www.sociology.kharkov.ua/docs/chten.01>;
2. Відбулася нарада «Дерев'яні церкви українських і польських Карпат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vezha.org/news/18246.html>;
3. Гірський екотуризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/256794>;
4. ЄС має намір лібералізувати візовий режим для українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.povunag.com.ua/politics/112683>;
5. Культурна політика України – оцінка міжнародних експертів/Рада Європи. Європейська програма оглядів національних культурних політик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kultura.org.ua/files/3/ukrainian%20cultural%20policy.doc>;
6. Ласкажевська Х. Стан польсько-українського бібліотечного співробітництва (огляд останніх 15 років) [Електронний ресурс] / Х.Ласкажевська. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Bib_Visnyk/2006-4/02.pdf;
7. Міжнародний туристичний маршрут «Карпатський Єврорегіон» з'явився на Закарпатті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourinform.org.ua/news089.html>;
8. На захист дружніх відносин українців з поляками в Івано-Франківську створено комітет «Разом у Європу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zik.com.ua/ua/print/2008/07/08/142673>;
9. Павлів В. Європа по Бугу: чи знадобиться нам польсько-німецький досвід? [Електронний ресурс] / В. Павлів. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/31602/>;
10. Рекомендація Кабінету Міністрів Ради Європи (2000)1 «Про сприяння транскордонному співробітництву в галузі культури між територіальними громадами або владами (прийнята Комітетом міністрів 12 січня 2000р. на 693-му засіданні заступників міністрів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/90912>;
11. Рябінін Є. Транскордонне співробітництво як один з напрямків політико-економічних стосунків України і Польщі [Електронний ресурс] / Є.Рябінін. – Режим доступу: http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/M5qWMo.pdf;
12. Спадщину ЮНЕСКО можуть поповнити 8 дерев'яних церков Західної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/ukr/news/news-356130.html>;
13. Українські церкви мають шанс поновити список ЮНЕСКО в 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1915438.html>;
14. Янків М. Трансграничне сотрудничество Львовщины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eu-ukraine.kharkov.ua/99_Lviv_r.htm;
15. Aktualności euroregionu Karpacki [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.karpacki.pl/euroregion-aktualności-40.html>;
16. Czapska M. Społeczno-kulturowy wymiar kontaktów polsko-ukraińskich w strefie przygranicznej / M. Czapska // Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, (Луцьк, 15-16 жовтня 2009р.) / наук. ред. В.Лажніка і С.Федонюка. – Луцьк: Волин. нац.ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 285 с.;
17. Jośkowiak K. Współpraca transgraniczna Polski. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki / K.Jośkowiak // Regionalizm, polityka i Fundusze Strukturalne w Unii Europejskiej [red. A.Adamczyk, J.Borkowski]. – Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego «KART», 2005. – 365 s.;
18. Kawalko B. Granica wschodnia jako czynniki rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów przygranicznych [Електронний ресурс] / Kawalko B. Strategia rozwoju Polski wschodniej do 2020 r. – Warszawa. – 2006. – listopad. – Режим доступу: http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/poziom_regionalny/strategia_rozwoju_polski_wschodniej_do_2020/zespol_ds_strategii/Granica_Wschodnia_Kawalkopdf;
19. Kłopot S. Zmiany strukturalne – przestrzenne w wyniku rozwoju obszarów przygranicznych w Europie / S. Kłopot // Regionalizm, polityka regionalna i Fundusze Strukturalne w Unii Europejskiej: [red. A.Adamczyk, J.Borkowski]. — Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego «KART», 2005. – 365 s.;
20. Świątek Transgraniczny Euroregion Bug [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroregiobug.pl/content/view/12/18>;
21. Program przedakcesyjny PHARE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroregiobug.pl/content/view/9/10>;
22. Program sąsiedztwa PL-BY-UA/NACIS CBC 2004-2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroregiobug.pl/content/view/3-11>;
23. Projektu Własne Euroregionu Karpacki [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.karpacki.pl/euroregion_fundusze_unijnepolonia_ukraina_trnscarpattia_nowe_otwarcie-74.html;
24. Trosiak C. Społeczne efekty współpracy regionów przygranicznych na przykładzie pogranicza polsko – niemieckiego / Trosiak C. // Euroregiony: mosty do Europy bez granic: [red. W. Malendowskiego, M.Szczepaniaka]. – Warszawa: ELIPSA, 2000. – 225 s.;
25. Zdziejow rzemiosłpogranicza [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pzemysl.pl/kultura/4345.html>;
26. 5 lat Polski w Unii Europejskiej. Raport Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Departament Analiz i Strategii [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.5lat.ukie.gov.pl/wp-content/uploads/2009/03/piec_lat_polski_w_unii_europejskiej.pdf.

Nataliya Roik

Ukrainian-Polish Border: Cultural and Social Aspect of Regional Cooperation in Europe

The article highlights cultural and social aspects of

Ukrainian-Polish trans-border cooperation, namely, cooperation of Ukrainian and Polish border territories, especially in the context of the EU enlargement to the east. The author shows the directories of trans-border cooperation in depth of social, cultural, international relations between communities, regional governments of Ukraine and Poland and introduces mutual interests and real ways of Ukraini-

УДК: 323(498)

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РУМУНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Румунія посідає важливе місце серед країн Центрально-Східної Європи. Вступ Румунії до ЄС (2007 р.) вважається її значним досягненням у сфері міжнародних відносин. Після вступу Румунії до Європейського Союзу, країна отримала низку нових можливостей розвитку політичних та економічних умов життя і наблизитись до рівня найрозвинутіших держав ЄС. Європейські стратегічні програми розвитку та фонди направили свою діяльність на покращення рівня життя пересічних румунів, сьогодні європейських громадян. Уроки, здобуті в процесі трансформацій Румунії та інших держав членів ЄС є навіть більш важливими, ніж приклади успішних реформ.

Ключові слова: Європейський Союз (ЄС), розширення, інтеграція, суспільна думка, соціальні проблеми, суспільство, молодь, реформування, Центральна та Східна Європа, інтеграційні процеси.

Видатні досягнення Європейського Союзу в економічній, політичній, правовій, соціальній і культурній сферах викликають природне захоплення тими можливостями, які надають міждержавні інтеграційні структури. Бажання вийти до Європейської спільноти продемонстрували навіть народи, які лише нещодавно здобули або відновили свою державність і для яких незалежність і повнота суверенітету, примат зверхності внутрішнього права над наднаціональним, а також незалежність у визначенні зовнішньої та внутрішньополітичної стратегії, мали б бути пріоритетними цінностями. Їх не бентежить навіть те, що Європейський Союз давно вийшов за рамки економічного співтовариства і набуває рис політичної наддержавної структури.

Вступ до НАТО фундаментально змінив статус Румунії на європейському й міжнародному рівні. Членство в Альянсі дало змогу безпосередньо впливати на процес ухвалення економічних рішень на євроатлантичному просторі.

Починаючи з 1990 року інтеграція до НАТО визначалася як стала мета румунської зовнішньої політики, що мала підтримку як населення, так і політикуму. Значних успіхів у інтеграційному процесі вдалося досягти завдяки змінам, проведеним у румунському суспільстві – довгим рокам важкої праці присвяченим реформам у політиці, армії, економіці, громадянській сфері.

Досягнення стандартів НАТО допомогло Румунії наблизитися до ЄС, оскільки обидві організації

an-Polish cooperation across the border line. The factors of the functional border: the population movements, the EU visa policy that has influenced on the Ukrainian – Polish border cooperation.

Key words: Euroregion, frontier cooperation, Euro-integration processes, cultural aspect social aspect.

© Любов Сарафінчан
(м. Чернівці)

сповідують спільні цілі, принципи та критерії поведінки. Розвиток демократичного суспільства, визнання верховенства права, існування функціональної ринкової економіки, боротьба з корупцією, захист прав національних меншин, – це саме ті критерії, що їх мають поділяти кандидати на членство як у НАТО, так і в Європейському Союзі.

1 січня 2007 року Румунія стала членом ЄС, даючи європейському простору найбільш оптимістичних європейських громадян.

Після вступу Румунії до Європейського Союзу країна отримала низку нових можливостей розвитку політичних та економічних умов життя і наблизитись до рівня найрозвинутіших держав ЄС. Європейські стратегічні програми розвитку та фонди направили свою діяльність на покращення рівня життя пересічних румунів, сьогодні європейських громадян. Уроки, здобуті в процесі трансформацій Румунії та інших держав членів ЄС є навіть більш важливими, ніж приклади успішних реформ.

У світлі вищезазначеного не викликає застережень актуальність дослідження процесів, пов'язаних із заснуванням і розвитком історико-політичного феномену сучасності – європейського інтеграційного об'єднання. Досвід інтеграції країн-членів Європейського Союзу цікавий не лише, з точки зору, пошуку Україною ефективної стратегії її шляху до Європи. У процесі інтеграції європейці зуміли успішно подолати наслідки економічних, енергетичних, фінансових криз, здійснити структурні реформи в індустрії і агропромисловому комплексі, досягнути значних успіхів у науково-технологічній і соціальній сферах, створити демократичне правове суспільство. Аналіз євроінтеграційних процесів і вивчення досвіду ЄС є корисним також при вирішенні проблем, пов'язаних з інтеграційними процесами на території СНД, актуальними завданнями поглиблення всебічного співробітництва України з країнами як європейського, так і пострадянського простору.

Актуальність даної теми полягає в тому, що дослідження питань, які торкаються сучасного політичного, економічного та соціального розвитку Румунії дозволяє глибше зрозуміти причини розвитку країни після її вступу до євроатлантичних структур.

Проблеми європейської інтеграції стали об'єктом уваги і предметом досліджень багатьох вчених. Сьогодні опубліковано чимало наукових праць як